

Genç Nokta

ŞİİR ÖZEL SAYISI

Adem KARAFİLİK
Ahmet DOĞRU
Ahmet EFE
Arif AY
Aysu BAŞ
Ayşe BULUÇ
Bestami YAZGAN
Bilal TIRNAKÇI
Cevat AKKANAT
Edip Ali YAZGAN
Erol YILMAZ
Faruk UYSAL
Gökhan ÖZKANLI
Halit YILDIRIM
Hüseyin KAYA
Mehmet KURTOĞLU
Muhterem ŞAHİN
Mustafa Ökkeş EVREN
Nurgül TEKELİ
Osman ARSLAN
Selman ÇIMGAR
Tahsin GÜNGÖR
Tayyip ATMACA
Yusuf DURSUN
Zeynep AKTAŞ

Ayşe BULUÇ

Geçtiğimiz Ramazan ayında Anadolu Eğitim Kültür ve Bilim Vakfı Genel Merkezinde “Anadolu Şairleri Buluşması” gerçekleşti. “medeniyet inşasında şair bakışı ve şairin sözü” konulu buluşmada şiire sanata ve medeniyete dair çok değerli fikirler ortaya kondu. Bu sayımızda toplantıya katılan şairlerden Mustafa Ökkeş Evren ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

ŞAİR MUSTAFA ÖKKEŞ EVREN İLE ŞİİR ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Öncelikle merhaba, bize vakit ayırdığınız ve şiir hakkındaki bu söyleşi ricamızı kabul ettiğiniz için teşekkür eder ve sorulara geçmek isterim.

Şiire nasıl başladınız?

Niyet ederek başladım şiire. Çünkü niyet etmek yapacağımız ve eyleyeceğimiz bir işin bilincinde olduğumuzu beyan etmektir. Bu beyanın muhatabı önce kendimiz sonra da bize şahdamarımızdan yakın olan Allah'tır. Bunun böyle olduğunu bize öğreten de elbette ki hayat damarımızı besleyen inanç kaynağımız olan İslam'dır. Biz bütün ibadetlerimizi niyet ederek ifa ederiz. Amellerimizin niyetlerimize göre olduğunu bilir ve herkesin niyeti ölçüsünde karşılık bulacağına inanırız. Hayırlı ve güzel bir işi yapmaya niyet ettiğimizde kalbimiz ve ruhumuz da devreye girmiş olur. Bu nedenle daha çok kalbi ve ruhi bir eylem olan şiire başlarken niyet etmemek bir eksiklik.

Niyet etmek bir işte gönüllü olduğunuzu, içten olduğunuzu, samimi olduğunuzu ve her türlü cefaya ve sefaya razı olduğunuzu baştan kabul etmek demektir.

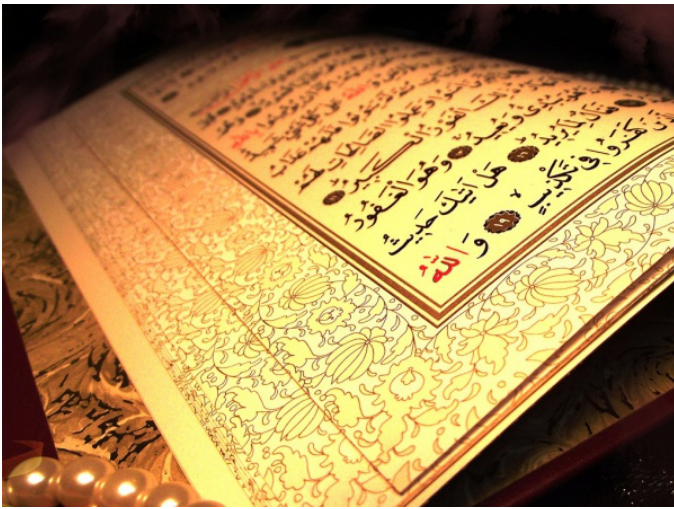
Şiire nasıl başladığımı olağanüstü bir hikâyesi yok. Şiire başlamamın en önemli nedenini onu sevmemdir. Sevmeden olmaz zaten. Ortaokul dönemlerinde şiiri sevdim. O dönemde her genç, potansiyel bir 'şair' adaydı. Aşk, sevgi, muhabbet, nefret, isyan, umut ve öfke bütün duygu ve düşünceler şiirle ifade edilmeye çalışılırdı. Yunus Emre'nin Arif Nihat Asya'nın, Ziya Gökalp'in, Nacip Fazıl'ın, Abdurrahim Karakoç'un şiirleriyle tanıştım ilkin. Lisede Fuzulî'nin, Baki'nin, Nedim'in ve diğer divan şairlerinin şiirlerini ezberledim. Şiir yazmak zor, okumak kolaydı. Lise yıllarında zor olana talip olmaya karar verdim.

Size göre şair nasıl olmalıdır, şiiri ne söylemelidir?

Şairin nasıl olması gerektiğinden önce, şairin kim olduğuna dair bir şeyler söylememiz gerekiyor sanırım. Şair öncelikle insandır. Diğer insanların

yaratılışı gibi bir yaratılışa sahiptir. Ancak şairlerin bir kısmına doğuştan bir kısmına da sonradan ikram edilen güzel söz söyleme kabiliyeti verilmiştir. Şair kendisine bahşedilen bu kabiliyeti ya kendinden menkul zannederek söz vadilerinde başıboş bir şekilde dolaşır durur yahut her hikmetli sözün kendisine ikram edildiğini kabul ederek bunun hamdını ve şükürünü eda eder.

Allah şairleri doğrudan muhatap almış ve onları haddi aşmamaları hususunda uyarmıştır. Resulünü şair olarak itham edenlere karşı da “biz O’na şiir öğretmedik! O’na yakışmaz da! O ancak bir hatırlatma ve apaçık bir Kur’ân’dır!” ayetiyle kuran ayetlerinin bir şiir, Hz Muhammed’in (s.a.v) de şair olmadığını inkârcıların yüzüne çarpmıştır. Allah ve resulünün sözünden daha güzel kim söz söyleyebilir ki? Şair Allahın ve resulünün sözlerine yaklaştıkça şiir nöbetlerine tutulmayacak, o sözlerden ilham alarak hikmetli ve güzel sözler söyleyebilecektir. “Öyle şiir vardır ki hikmettir.” buyurur efendimiz. Hikmeti aradıkça şiire ihtiyaç azalacaktır. Kitabın hikmeti o derece açık ve parlaktır ki karşıdakini etkilemek için kafiye ve vezne ihtiyaç duymaz. Hikmetin olduğu yerde şiirin varlığı hayati değildir. Ama öyle şiir vardır ki hikmettir. Bu nedenle şiirle hikmeti aramak sözün ikaemetini artırmak makul bir durumdur. Şair hikmeti arayandır.

Şiir ne söylemelidir sorusuna gelince; şiir sözdür, bildiğimiz insan sözü. Bunu baştan kabul etmemiz lazım. Şeyh Galip

şairler için “anlar ki kelama can verirler”, Fuzuli ise “aldanma şair sözü yalandır” der. Kimi çılgıktır der şiir için, kimi haykırış. Kimi ima olduğunu söyler, kimi hakikattir der. Kimi silah gibi kullanır şiirini, kimi gül gibi sunar. Kimi şairler ateşten bir gömlek giyip, şiirine ipek elbise giydirmeye çalışır. Kimi şair şiiriyle metres hayatı yaşar. Kimi şiirine evlatlık muamelesi yapar. Ez cümle şair ne ise şiiri de odur. Şair ne söylüyorsa şiir de onu söyler. Şairin nerede ve nasıl beslendiği, dilini, kalbini ve ruhunu nerede doyurduğu önemlidir. Ne demiş Mevlana: “Testide ne varsa, dışına o sızar.”

Şair ve şiir milli olarak adlandırılabilir mi?

Şair kendisini ve yazdığı şiiri tanımlayabilir. Bazen de toplum şairi ve şiirini tanımlar. Ona isim verir, onu tasnif eder. Geçmişte şairler yazdıkları şiirin türüne göre divan ve halk şairi olarak isimlendirilmişken, günümüzde şairlere daha çok dünya görüşleri üzerinden yaftalamalar yapılmaktadır. “Devrimci şair”, “İslamcı şair”, “milli şair”, “vatan şairi”, “bayrak şairi”, “aşk şairi” ve benzeri. Bu isimlendirmeleri kabul etmek yahut ret etmek durumunda değilim. Her ne kadar kendisine “Kur’an şairi” de dense “Milli Şair” unvanını hak eden müstesna şairin Mehmet Akif Ersoy olduğunu düşünürüm, İstiklal Marşı’nı bu millete kazandırdığı için. Bir de bu adlandırmaların dönemsel olarak değişeceğine inanıyorum. Ama ben kendimi Müslüman bir şair olarak tanımlıyorum. Sınırlarımın olduğunu biliyorum. Haddi aşmamaya çalışıyorum ve

*“Hikmet bahşet bana katından rabbim
Sözüm başlamadan bitmesin diye
İsminle başlıyorum şiire” diyorum.*

Şiir sanat için mi yoksa toplum için midir?

Yıllardır tartışılan sanat, sanat için mi sanat, toplum için mi? tezlerini siz, şiir sanat için

mi yoksa toplum için mi diye soruyorsunuz. Öncelikle şairin sanattan ne anladığına bağlı olarak değişir bu sorunuzun cevabı. Her ne kadar sanat deyince aklımıza mimari, müzik, şiir, hat gibi geleneksel sanatlar gelse de, bunlarla beraber batının kültür etkisiyle resim, heykel, sinema, tiyatro vb faaliyetler sanatın ilgi ve icra alanını genişletmiştir. Sanat sadece seslerden, renklerden, kelimelerden, çizgilerden, hatta taşlardan ve ağaçlardan güzel şeyler ortaya çıkama faaliyeti midir? Kelimelerden şiir, öykü ve roman yazamayan, seslerden ve notalardan bir müzik eseri meydana getiremeyen, çizgilerden ve renklerden resim yapamayan kimseler sanatçı/sanatkâr olamayacaklardır mıdır? Son zamanlarda insanların sanat algı ve alanı daha da genişleyerek 'güzel konuşma sanatı' 'güzel yemek pişirme sanatı' 'liderlik ve yöneticilik sanatı' gibi daha özel alanlar açılmıştır. Şimdiye kadar nice sanatçı, sanat tarihçisi ve sanat felsefecisi sanatla ilgili tanımlar yapmış birbirinden farklı görüş ve düşünceler ortaya koymuşlar. Ali Şeriatî 'Sanat' adlı eserinde; 'Ben, sanatın dini bir kategori; insanlığa kurtuluş bahşeden aşkın ve kutsal bir hakikat; madde üstü, yüce ve yüzde yüz insani bir misyon olduğunu söylemek istiyorum' der.

İlginçtir ki bu tanımlar ve görüşlerin hiç biri, sanat iki nokta üst üste, sanat şudur dedirtememiştir. Bu zaten sanatın doğasına da aykırıdır. Sanat tanımlandıkça sınırları genişleyen bir kavramdır fakat sınırsız değildir. Arapça bir kelime olan sanat, 'yapmak, düzenlemek, üretmek, çalıştırmak' gibi anlamlara gelir. 'S-N-A' kökünden türemiş olan 'sani'; sözlükte bir şeyi üreten, icad eden, yapan, sanatkâr demektir. Allah'ın yaratıcılığını ifade eden sıfatlardan Es-Sani 'Bir şey yapmak, bir işte mahir olmak demektir. Türkçe sözlükte ise, amel, iş, eylem, bir şey meydana getirme manalarına gelmektedir. Daha çok bir edebiyat terimi olarak karşımıza çıkan sanat, bir duygunun, düşüncenin, hayalin, güzelliğin anlama ve anlatma derinliğiyle ilgili başvurulan anlatım yöntemlerinin genel adıdır. İçinde mutlak bir güzelliği ve estetiği barındırır. Bu sebeple dini termolojide

iyi güzel bir şey yaratmak anlamına gelen sanat için 'ideolojilerin estetik hüviyet kazanmasıdır' diyebiliriz. Tüm bunların üzerine aforizmatik bir söz olarak sanat benim için, Allaha yaklaşmak için bir dua eylemidir. Tanımlardan taşan sanatın, her şeyden önce bir Kur'an kavramı olduğunu göz önüne alırsak sanat konusunun ne denli önemli ve önemsenmesi gereken bir mesele olduğunu daha iyi anlamış olacağız.

Sanat felsefecileri tarafından geliştirilen ve Mengüşoğlu'nun "Vahiy ve Sanat" adlı eserine formülasyon olarak aldığı işçi, zanaatkâr ve sanatçı arasındaki farkı ortaya koymak için şu tespiti yapılırsa konunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. 'Yaptığı işe yalnız ellerini koyan işçidir, ellerini ve beynini koyan zanaatkârdır, ellerini, beynini ve kalbini koyan sanatkârdır.' Sanatın kalbi, ruhi ve ilahi bir iş olduğu daha güzel nasıl formüle edilebilir ki? En genel anlamda felsefe, bir 'şeyin' ne olduğuyla ilgileniyorsa sanat da bir işin nasıl olması gerektiğiyle ilgili tutum ve prensipler ortaya koyar. İşin nasıl olması gereken boyutunda mutlaka güzellik vardır. Çünkü Allah güzeldir (cemel) ve güzel olanı sever. Kullarının da güzel işler yapmasını ister. Allah tek ve kusursuz yaratıcıdır. 'Şüphesiz Allah, her sanatkârı ve sanatını yapan-yaratandır' O'nun yaratıcılığı ve sanatı karşısında kim acz içerisinde kalmamıştır ki? Allah'ın kendisine bahşettiği gücü yeteneği ona rakip olarak kullanmaya kalkışan nice insanların yapıp ettikleri (sanatları) sadece başlarına bela olmaktan başka işe yaramamış ve yaramayacaktır. Allah 'Tin' suresinde 'muhakkak biz insanı en güzel surette yarattık' buyururken yaratmasındaki ve yarattığındaki güzelliğe vurgu yapıyor ve daha birçok surede insanın yaratılışındaki emeği, inceliği, nasıllık sürecini ayrıntılarıyla anlatıyor. Burada hem eşsiz yaratıcılığını, hem de yaratıcılığındaki kusursuzluğunu ve gücünü görmemizi istiyor. Kendisi sanat harikası olan insanın uğraşısı, yapıp ettikleri Allah'ın sanatından ilham almıyor, ondan beslenmiyor, onun sanatı karşısında hakikati bul(a)muyorsa dünyanın en güzel şeyini de yapsa bir değeri olmayacaktır. Necip Fazıl çektiği onca fikir 'Çile'sinden sonra: Anladım işi,

sanat Allah'ı aramakmış/ Marifet bu, gerisi çelik çomakmış' diyerek sanat, sanat için mi yoksa sanat halk için mi tartışmasına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Ben de şiirimi Halk edenin rızasına uygun olarak halk için yazmaya çalışıyorum.

Günümüzde şiirin yeri ve görevi nedir?

Maddenin, tüketimin, modanın, hazzın, hızın, gösterişin ve popülizmin bu kadar revaçta olduğu bir ortamda şiirin yeri, insan kalabilme mücadelesi verenlerin kalbidir. Görevi ise o kalbi korumaktır sanırım.

Şiirin medeniyet ve gelenekle arasındaki bağı hakkında düşünceleriniz neler?

Önemli bir konu, üzerinde uzun uzadıya konuşulması, tartışılması gerekir. Medeniyet, eşrefi mahlûkat olarak yaratılan insanların oluşturduğu toplum yahut devletlerin maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, kültür, sanat, bilim, teknoloji ürünlerinin tamamını ifade eder. Şiir, musiki, mimari, edebiyat ve felsefe medeniyeti oluşturan temel dinamiklerdir. Biz geçmişte büyük bir medeniyet kurmuş ve bu medeniyet sayesinde insanlığa barışı ve huzuru sunabilmişiz. Bu medeniyetin adı İslam Medeniyetidir. Çağ değişiyor, dünya değişiyor yeni teknolojik gelişmeler beraberinde yeni uygarlıkların oluşmasını sağlıyor. Batının oluşturduğu teknik, mekanik ve robotik uygarlık insanlığa maalesef huzur ve mutluluk bahşetmiyor. İşte biz yara almış medeniyetimizi yeniden inşa etme çabasıdayız. İşte bu sebepten dolayı gelecekte (vahiyden) kopmadan ve ondan ilham alarak yeniden bu çağa ait şiir havzası oluşturmamız. Bu çağa ait mimarimizi, müziğimizi, sinemamızı, felsefemizi oluşturmak mecburiyetindeyiz.

Şiiri sevdirmek için neler yapılmalı?

Şiiri sevdirmek işini kimler kimlere yapar bilmem lakin şiirden nefret ettirmemek şiiri sevdirmenin birinci şartı olmalı derim.

Genç şairlerin yolu nasıl açılabilir?

Genç şairlerin yolu kapalı mı bilmiyorum. Usta şairlere ve onların şiirlerine ve dahi edebiyat ve şiir dergilerine ulaşmak eskisi kadar zor olmadığı düşünüyorum. Genç şairler önce kendilerine bir yol bulup, istikamet üzerine olmalı. Sonra yordam ve yardım ardından gelir,

Şiiri ve sanatı sevdirmede büyük rolü olan öğretmenlere neler söylemek istersiniz?

Şiiri ve sanatı sevdiren öğretmenlere selam olsun. Ondandır önce Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı yetkililerine söyleyecek sözümüz olmalı. Bu iki dersten sınıfı geçmek istiyorlarsa bu ülkenin şairlerini, sanatçıları, edebiyatçıları ve kültür adamlarını dinlemek mecburiyetindedir.

Sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür ediyoruz.

Ben teşekkür ediyorum.

